

Tanja Pogačar

25. KONGRES IBBY V GRONINGENU

V času od 12. do 16. avgusta 1996 je bil v Groningenu na Nizozemskem 25. kongres IBBY – Mednarodne zveze za mladinsko književnost. Udeležilo se ga je okrog 500 članov zveze z vsega sveta. Program kongresa, izbor predavateljev in program spremljajočih prireditev so pripravili člani nizozemske sekcije IBBY. Osrednja tema kongresa je bila: *TELLING THE TALE* (Pripovedovanje zgodb).

Sekcija, prirediteljica kongresa da možnost domačim strokovnjakom, da so referenti na kongresu, vedno pa povabi tudi vodilne svetovne strokovnjake s posameznih področij. O pravljičah in zgodbah so z različnih vidikov podajali svoje izkušnje in analize raziskav glavni referenti:

– **Gene Deitch** iz ZDA, ki svetovno najuspešnejše slikanice predstavlja v filmski jezik. Za risani film »Munro« je prejel Oscarja, od leta 1968 dela za producentsko hišo Weston Woods, za katero je tudi adaptiral zgodbo Maurica Sendaka: *Where the wild things are*. V gibljive slike je prenesel tudi risane knjižne junake Dicka Brune. Gene Deitch daje pri svojem delu zelo velik poudarek gibom, glasbi in atmosferi. Prepričan je, da sodi danes knjiga skupaj z videom v vsako družino.

– **Harrie Geelen** iz Nizozemske, ki sam piše in ilustrira zgodbe za otroke, uveljavil pa se je tudi kot uspešen ustvarjalec animiranih filmov. Svoje delo je v referatu osvetlil bolj s tehnične plati. Z mislijo, »da knjiga, ki je že od nekdaj, še vedno ni stara gospa, film, ki je kot njen vnuk, pa ima vsó

prihodnost še pred seboj, saj ima neskončno mnogo še neizkoriščenih možnosti«, pa pokazal navdušenje do svojega dela.

– **Caroline Nevejan** iz Nizozemske, ki je direktorica Družbe za stare in nove medije v Amsterdamu. V svojem referatu je opozorila na dejstvo, da je večina klasičnih otroških zgodb, ki jih posreduje digitalni medij, naravnost groznih. To negativno zaslugó ima predvsem japonska produkcija. Dragoceni, pomembni in kvalitetni pa so CD romi, ki mlade informirajo o stvarnih temah.

– **Pamela Mordecai**, pesnica z Jamaike, **Charles Mungoshi**, pisatelj in odličen pripovedovalec pravljič iz Zimbabveja in **Lei Chu Wang**, Kitajka, ki od leta 1990 živi na Nizozemskem. Vsak na svoj, vsi pa na zelo slikovit način so povedali ali z gibi izrazili zgodbo po ilustracijah nizozemskega ilustratorja Maxa Velthuijsa. Nato se jim je pridružil še ilustrator sam in komentiral njihovo interpretacijo. V živahni razpravi o odnosu med tekstom in ilustracijo v otroških knjigah, o načinu dela pri t. im. avtorski slikanici, ko je avtor teksta in ilustracije ista oseba, o vlogi knjižne ilustracije danes, je **Max Velthuijs** povedal, da sam dela tako, da so njegove slike v knjigah za otroke razumljive vsem otrokom. Na avantgardno ilustracijo pristaja takrat, ko je ta namenjena odraslim. Temu je nasprotoval **Andreas Bode**, direktor Mednarodne mladinske knjižnice v Münchnu, češ da so npr. ilustracije Fréderica Clémenta osvojili tudi otroci.

– **Truusje Vrooland** iz Nizozemske, ki dela v amsterdamski splošni knjižnici pri projektu promocije branja. Svoje prepričanje, da je ilustracija v knjigah za otroke izrednega pomena še zlasti danes in da mora biti odnos med tekstom in ilustracijo v knjigi tak, da se dopolnjujeta, saj tako tekst kot tudi ilustracija spodbujata otroka k branju, je dopolnila z mislijo, da bi morale danes biti tudi knjige za odrasle bogato ilustrirane.

– **Margaret Mahy**, pisateljica iz Nove Zelandije. Govorila je o svojem delu in poudarila, da se ga loteva z vso odgovornostjo, resnostjo in ljubeznijo do otrok in da prav ob pravljicah in zgodbah otroci notranje bogatijo.

– **Aidan Chambers**, pisatelj iz Anglije. S svojim referatom: *Making readers* (Ustvarjanje bralcev) je spodbudil živahno razpravo. Zagovarjal je stališče, da je potrebno z različnimi metodami pristopiti k potencialnim bralcem, otroke je treba pregovoriti, da začnejo knjige brati, s pravim načinom, z odgovornostjo, s pravim izborom knjig. Ljudje imamo pravico do branja, nimamo pravice do nebranja, torej imamo voljo, da beremo ali pa ne.

– **Anne Pellowski** iz ZDA, ki je izkušena pravljničarka, je v svojem referatu kot v zgodbi nizala misli in trditve, kako pomembno je prav pripovedovanje zgodb. Pripovedovanje lahko vzpodbudi pisno in likovno izražanje. Ne strinja se z nekaterimi učitelji v ZDA, ki so mnenja, da so pravljice premalo poučne.

– **Toshio Ozawa** z Japonske, ki je strokovnjak za področje ljudskih in umetnih pravljič in proučuje tradicijo pripovedovanja v raznih deželah. Po njegovem je pripovedovanje zgodb in branje iz knjig nekaj povsem različnega. Ne pripovedujemo knjige, pripovedujemo zgodbe! Vprašljiv je tudi odnos do ljudske pravljice. Najprej je bila pripovedovana, pripovedovana po določenih zakonitostih (ritem ponavljanja,...), nato zapisana, večinoma tako, da ji je bil odvzet čar, značilen le za

pripovedovanje. Danes jo spoznavamo iz zapisov v knjigah. To je lahko vzrok, da interes za ljudsko pravljico pri mladih ni posebno velik.

Med referenti v specializiranih skupinah za posamezna področja je na kongresu vzbudila precej zanimanja dr. **Metka Kordigel** s Pedagoške fakultete v Mariboru s svojim referatom *Otroci potrebujejo kič, otroci potrebujejo pravljice* (ki je bil objavljen v reviji *Otrok in knjiga* št. 27).

Vsak dan so bila organizirana strokovna srečanja za pisatelje, ilustratorje, prevajalce, založnike, knjižničarje (za katere je bil organiziran tudi ogled knjižnice v Groningenu) in univerzitetne učitelje, na katerih so imeli priložnost izmenjati izkušnje in navezati stike za sodelovanje v prihodnje.

V kongresnem centru so bile številne razstave. Nizozemska fundacija za produkcijo in prevode nizozemske mladinske literature je predstavila pregled mladinskih knjig iz Nizozemske in Flandrije in prevode teh knjig, med njimi tudi slovenski prevod knjige Lieve Baeten: *Hiša čarovnic*, ki je izšel pri založbi Kres. Nizozemski bibliotekarski center in Fundacija za branje sta predstavila najuspešnejše projekte za spodbujanje mladih k branju. Rotterdamska mestna knjižnica in Muzej stripa v Groningenu, ki še nastaja, sta pripravila razstavo nizozemskega stripa. Svoje ilustracije za pravljico *Ali baba in štirideset razbojnikov* so nizozemski ilustratorji predstavili na razstavi z naslovom *Ali baba in štirideset umetnikov*. Računalnik pa nas je povezal s centri za mladinsko književnost po svetu.

V posebnih prostorih kongresnega centra so se z manjšimi razstavami, ki so bile predvsem informativnega značaja, predstavile razne ustanove, kot npr. Unesco-Ifla projekt: *Knjige za vse*, nacionalne sekcije pa smo predstavile informativno gradivo. Slovenci smo predstavili publi-

kaciji: – *Slovenska mladinska književnost in ilustracija*, katere avtorici sta dr. Marjana Kobe in Maruša Avguštin, v slovenskem in angleškem jeziku pa jo je izdala Slovenska sekcija IBBY, in – *Otrok in knjiga*, strokovno revijo za vprašanja mladinske književnosti, književne vzgoje in s knjigo povezanih medijev, ki jo izdajajo Mariborska knjižnica, Pedagoška fakulteta v Mariboru in Pionirska knjižnica, enota Knjižnice Otona Župančiča v Ljubljani. Zadnja številka revije je bila vsebinsko zasnovana prav za predstavitev na

kongresu. Zelo odmevna je bila tudi predstavitev informativnega gradiva o Sloveniji, ki nam ga je za to priložnost dal Urad vlade za informiranje Republike Slovenije. Organizatorji kongresa pa so organizirali tudi ogled muzeja sodobne umetnosti, v katerem je bila razstava in srečanje s priljubljenim nizozemskim ilustratorjem Dickom Bruno.

Na osrednji razstavi so bili predstavljeni letošnji Andersenovi nagrajenci in nominiranci za Andersenovo nagrado ter letošnji uvrščenci na častno listo IBBY.

URI ORLEV IN KLAUS ENSIKAT – ANDERSENOVA NAGRAJENCA 1996 MARLENKA STUPICA NOMINIRANA ZA ANDERSENOVO NAGRADO

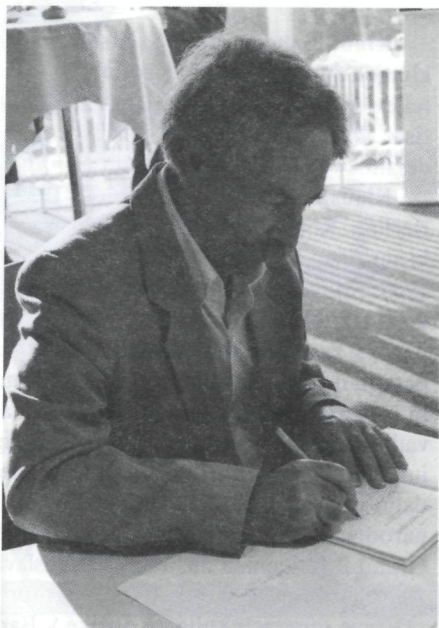
Andersenovo nagrado za življenjsko delo sta prejela izraelski pisatelj **URI ORLEV** in nemški ilustrator **KLAUS ENSIKAT**.

Uri Orlev pravi: »Ljudje radi poslušajo zgodbe, jaz pa rad pripovedujem.... Ne oznanjam morale. Rad imam zgodbe, kot je *Robinson Crusoe*, zgodbe z napetim dogajanjem in dobrim koncem.«

Uri Orlev se je ob rojstvu leta 1931 imenoval Jerzy Orlovski. Otroštvo je preživljal v Varšavi, od začetka druge svetovne vojne v varšavskem getu, po izgubi staršev pa je bil skupaj s svojim bratom in teto transportiran v taborišče Bergen-Belsen. Po vojni sta z bratom odšla v Palestino, od leta 1962 živi s svojo družino v Jeruzalemu.

Orlev je začel pisati (sprva za odrasle) sredi petdesetih let. V svoji prvi knjigi: *Svinčeni vojaki* je opisal svoje otroštvo na Poljskem. Od leta 1976 piše tudi za otroke in mladostnike. Zunanji okvir njegovih zgodb je navadno vezan na zgodovinske dogodke. Tako je *Gospa s klobukom* zgodba o začetku novega življenja po vojni, *Lidija, kraljica Palestine*, zgodba o dekletu, katerega starši so se ločili, *Mož z druge strani*, pa zgodba o odnosu med štirinajstletnim Marekom in njegovim očimom.

Uri Orlev je napisal petindvajset knjig za mlade. S prevodi, doslej že v sedem jezikov, postajajo njegova dela znana širom po svetu. Pisatelj je dobitnik pomembnih mednarodnih nagrad, med njimi

nagrade Mildred Batchelder, častne nagrade 1985, ki jo podeljuje Jane Addams

Peace Association in Women's International League for Peace and Freedom in mednarodne nagrade Janusz Korczak, ki jo je prejel leta 1990 v Varšavi.

V ožji izbor del pisatelja Urija Orleva so bila uvrščena naslednja:

– *Lidyah, Malkat Erets Yisra'el*. Jerusalem: Keter, 1991. Trans. by Hillel Halkin, as Lydia, Queen of Palestine (Boston: Houghton Mifflin, 1993).

– *Hagueret Im Hamigbaat*. Jerusalem: Keter, 1990. Trans. by Hillel Halkin, as The Lady with the Hat (Boston: Houghton Mifflin, 1995).

– *Ish min ha-tsad ha-aher*. Jerusalem: Keter, 1986. Trans. by Hillel Halkin, as The Man from the Other Side (Boston: Houghton Mifflin, 1991).

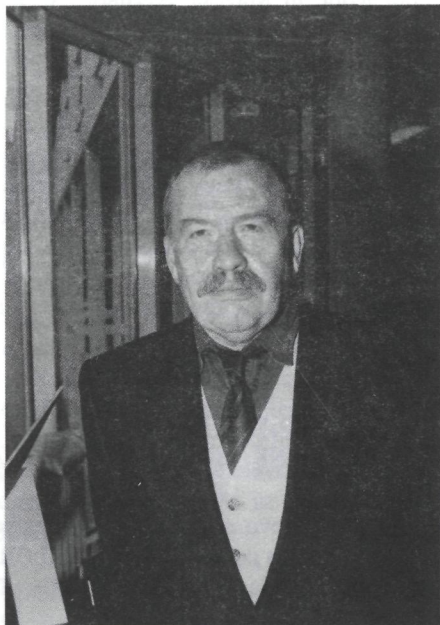
– *Ha-I bi-Rehov ha-tsiporim*. Jerusalem: Keter, 1981. Trans. by Hillel Halkin, as The Island on Bird Street (Boston: Houghton Mifflin, 1984).

– *Hayale-oferet*. Tel Aviv: Sifriat-Poalim, 1956. Trans. by Hillel Halkin, as The Lead Soldiers (London: P. Owen, 1979).

Klaus Ensikat pravi: »Nisem nenaklonjen ilustriranju knjig sodobnih pisateljev, toda priznati moram, da imam raje tiste, ki mi ne morejo govoriti, kaj naj delam...«

Klaus Ensikat se je rodil leta 1937 v Berlinu. Kot grafik se s knjižno ilustracijo in satirično karikaturo ukvarja že od leta 1965. Knjige za otroke je pričel ilustrirati v začetku sedemdesetih let. Svinčnik in pero, s katerima dosega risbo, bogato z detajli, dopolnjuje z akvarelnimi barvami in ustvarja prostorsko in vsebinsko nenavadne prizore. Ilustriral je preko sto knjig in prejel številne nagrade: 1975 zlato medaljo v Moskvi, 1977 zlato medaljo Mednarodne knjižne razstave v Leipzigu, 1979 Grand Prix Bienala ilustracij v Bratislavi, 1984 katalonsko nagrado Mednarodne razstave ilustracij knjig za otroke v Barceloni, 1986 nagrado Rattenfänger v Hamelnu, 1992 prvo nagrado Mednarodnega

sejma knjig za otroke v Bologni, 1995 Deutscher Jugendliteraturpreis.

V ožji izbor del, ki jih je ilustriral Klaus Ensikat, so bila uvrščena naslednja:

– Kipling, Rudyard: *Das Dschungelbuch*. Reinbek: Rowohlt, 1995.

– Grimm J., W.: *Die Bremer Stadtmusikanten*. Berlin/München: Altberliner Verlag, 1994.

– Carroll, Lewis: *Alice im Wunderland*. Reinbek: Rowohlt, 1993.

– Lear, Edward: *Die Geschichte von den vier kleinen Kindern, die rund um die Welt zogen*. Berlin: Altberliner Verlag, 1992.

– Tolkien, J.R.R.: *Der kleine Hobbit*. Berlin: Kinderbuchverlag; Recklinghausen: Bitter Verlag, 1971.

Slovenska ilustratorica, akademska slikarka **Marlenka Stupica**, ki jo je slovenska sekcija IBBY predlagala za Andersenovo nagrado, je bila uvrščena v ožji izbor nominirancev za to najpomembnejše mednarodno priznanje. Vsi kandidati za Andersenovo nagrado so bili predstavljeni že

Ilustracija Klauza Ensikata iz knjige A. Könnerja Kieselchen (1993)

spomladi na mednarodnem sejmu knjig za otroke v Bologni. Na kongresu v Groningenu so se nekateri predstavili osebno, vsi pa so bili na razstavi predstavljeni s svojimi knjigami ter z izčrpnimi bio-bibliografijami, ki so jih pripravile nacionalne sekcije. Strokovna revija *Bookbird*, ki jo izdaja IBBY, je vsebino letošnje 2. številke v celoti posvetila kandidatom za Andersenovo nagrado.

Akademska slikarka Marlenka Stupica je bila na razstavi predstavljen s knjigami:

– Andersen Hans Christian: *Grdi raček*. Prev. Franc Burgar. Ilustr. Marlenka Stupica. Ljubljana: Mladinska knjiga 1993.

– Andersen Hans Christian: *Palčica*. Prev. Rudolf Kresal. Ilustr. Marlenka Stupica. Ljubljana: Mladinska knjiga 1988.

– Barrie James Matthew: *Peter Pan*. Prev. Janko Moder. Ilustr. Marlenka Stupica. Ljubljana: Mladinska knjiga 1986.

– Grimm Jacob & Wilhelm: *Trnuljčica*. Prev. Fran Albrecht. Ilustr. Marlenka Stupica. Ljubljana: Mladinska knjiga 1988.

– Stupica Marlenka: *Čudežno drevo*. Ilustr. Marlenka Stupica. Ljubljana: Mladinska knjiga 1995.

Maruša Avguštin, likovna kritičarka, je za spremni katalog napisala izčrpno utemeljitev predloga za nominacijo Marlenke Stupica, Breda Mahkota in Tanja Pogačar, bibliotekarki iz Knjižnice Otona Župančiča, enote Pionirska knjižnica v Ljubljani sta pripravili bio- bibliografijo ilustratorke. Tekst je v angleščino prevedla Jana Kranjec-Menaše (objavljen je bil v reviji *Otrok in knjiga* 41).

Na generalni skupščini je predsednica slovenske sekcije IBBY Tanja Pogačar predstavila *POSLANICO OB MEDNARODNEM DNEVU KNJIG ZA OTROKE*

1997. Pokroviteljica 2. aprila, mednarodnega dne knjig za otroke 1997, je slovenska sekcija IBBY. Pesnik dr. **Boris A. Novak** je napisal tekst za poslanico otrokom vsega sveta, ilustrator, akademski slikar **Matjaž Schmidt** pa je avtor likovne upodobitve poslanice, katere moto je **OTROŠTVO JE POEZIJA ŽIVLJENJA. POEZIJA JE OTROŠTVO SVETA**. S pravim umetniškim nastopom sta poslanico predstavila dr. Ronald Jobe, prejšnji predsednik IBBY, ki je občuteno prebral verze Borisa A. Novaka, in Matjaž Schmidt, ki je s svojim nastopom pred občinstvom duhovito dopolnil svojo likovno stvaritev.

Plakat Matjaža Schmidta s tekstom Borisa A. Novaka in prevodi Elisabeth Seitz v nemški, Alana McConnell-Duffa v angleški, Pavla Fajdige v španski in Viktorja Jesenika v francoski jezik bo slovenska sekcija IBBY do konca leta poslala v preko 90 držav širom po svetu. (Poslanica in plakat sta bila objavljena v reviji *Otrok in knjiga* 41.)

Že na svečani otvoritvi 25. kongresa IBBY v cerkvi sv. Martina smo se udeleženci kongresa preselili s pomočjo nastopajočih pravljicarjev v svet pravljичne čarobnosti in domišljije in vse dni so pravljicarji, nekaj amaterskih ljubiteljev, še več pa profesionalnih pravljicarjev, s svojim pripovedovanjem bogatili program kongresa. Pravljicarji pripovedovalci, referenti, strokovnjaki za področje mladinske književnosti, udeleženci kongresa najrazličnejših strok, ki se ukvarjamo s tem, da bi imela mladinska književnost čim večjo veljavo in da bi branje in knjige prišle do vseh otrok našega planeta, smo odšli iz Groningena prepričani, da moramo še vedno in vedno bolj pripovedovati, brati in poslušati pravljice ter zgodbe.